

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 2.8 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2906**

2023 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. liepos 5 d. sprendimo Nr. SV-S-1014 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.8 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2906 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.8 straipsnio 1 dalies nuostatas nepilnamečiai nuo 14 iki 18 metų sandorius sudaro turėdami tėvų arba rūpintojų sutikimą. Civilinio kodekso 2.8 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nurodyta, kad nepilnamečiai nuo 14 iki 18 metų turi teisę savarankiškai disponuoti savo pajamomis bei turtu, įgytu už šias pajamas, įgyvendinti autorių teises į savo kūrinius, išradimus, pramoninį dizainą, taip pat sudaryti smulkius buitinius sandorius. Šiais atvejais tėvų arba rūpintojų sutikimai nepilnamečiams sudarant sandorius yra vienkartiniai ir kiekvienu atveju išduodami atskirai.

Nevyriausybinių organizacijų veiklai aktualaus Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinta, kad valdymo organas veikia asociacijos vardu, kai yra santykių su kitais asmenimis, taip pat sudaro sandorius asociacijos vardu; be Civilinio kodekso 2.82 straipsnyje numatytų funkcijų, priima į darbą ir iš jo atleidžia darbuotojus, sudaro su jais darbo sutartis. Pagal Asociacijų įstatymo 9 straipsnio 3 dalį valdymo organas yra atsakingas už įvairių funkcijų atlikimą, tarp jų ir finansinės apskaitos organizavimą, metinių finansinių ataskaitų rinkinio ir veiklos ataskaitos parengimą. Taigi, asmuo, eidamas vadovaujamas pareigas juridiniame asmenyje, turi teisę šiam juridiniam asmeniui atstovauti, priimti sprendimus jo vardu ir kontroliuoti jo veiklą, t. y. veikia ne savo asmeniniais interesais, o atstovaudamas juridiniam asmeniui.

Nors juridiniai asmenys gali būti skirtingų teisinių formų, veikti siekdami pelno arba visuomenės ar jos grupės naudai, visų juridinių asmenų, įskaitant nevyriausybines organizacijas, valdymo organams taikoma vienoda civilinė atsakomybė, numatyta Civilinio kodekso 2.87 straipsnyje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pasisakydamas dėl įmonės vadovo pareigų, be kita ko, yra išaiškinęs, kad vadovas privalo dirbti rūpestingai ir kvalifikuotai bei daryti viską, kas nuo jo priklauso, kad jo vadovaujama įmonė veiktų pagal įstatymus ir kitus teisės aktus; laikytųsi įstatymų, nustatytų savo veiklos apribojimų. Vadovą ir jo vadovaujamą įmonę sieja fiduciariniai santykiai, nuo pat tapimo bendrovės vadovu momento vadovas turi elgtis rūpestingai, atidžiai ir apdairiai (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-235-421/2020). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad civilinė bendrovės vadovo atsakomybė kyla pagal Civilinio

kodekso 2.87 straipsnio 7 dalį, kurioje nustatyta, kad juridinio asmens valdymo organo narys, nevykdantis arba netinkamai vykdantis pareigas, nurodytas Civilinio kodekso 2.87 straipsnyje ar steigimo dokumentuose, privalo padarytą žalą atlyginti juridiniam asmeniui visiškai, jei įstatymai, steigimo dokumentai ar sutartis nenumato kitaip (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-177-701/2017). Be to, netinkamai vykdant pareigas, susijusias su įmonės valdymu, įmonės vadovui gali kilti ir administracinė atsakomybė (pvz., dėl finansinę apskaitą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimo kyla administracinė atsakomybė vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 205 straipsnio nuostatomis).

Pritarus Įstatymo projektu siūlomai Civilinio kodekso 2.8 straipsnio 2 dalies formulotei, susidarytų teisiškai neapibrėžta situacija, kai nepilnamečio tėvai arba rūpintojai galėtų duoti sutikimą nepilnamečiui tapti nevyriausybės jaunimo organizacijos vadovu, tačiau liktų neapibrėžta ir neaišku, kaip nepilnametis, neturėdamas visiško veiksnio, toliau valdytų

įmonę – įmonės vardu sudarytų sandorius, priimtų darbuotojus ir kt.

2. Atsižvelgiant į šio nutarimo 1 punkte išdėstytas priežastis, juridinio asmens vadovo atliekamų funkcijų pobūdį ir į tai, kad, netinkamai vykdant šias pareigas, galėtų kilti teisinė atsakomybė:

2.1. Įstatymo projekte turėtų būti pašalinta teisinio reguliavimo spraga, aiškiai apibrėžiant, kokia apimtimi nepilnametis turėtų vykdyti vadovo įgaliojimus ir prisiimti teisinę atsakomybę už jų vykdymą – ar visa apimtimi, ar Įstatymo projekte apibrėžta siauresne apimtimi.

2.2. Jeigu siūlomu reguliavimu nepilnamečiui būtų norima suteikti juridinio asmens vadovo įgaliojimus ir nustatyti visišką civilinę atsakomybę, atsižvelgiant į geriausių vaiko interesų prioriteto principą, turėtų būti numatyta individualaus atvejo įvertinimo tvarka, kuri galėtų būti panaši į šiuo metu Civiliniame kodekse reglamentuotą emancipacijos institutą, ja remiantis būtų galima įvertinti nepilnamečio asmens brandą, gebėjimų lygį ir visapusišką pasirengimą atlikti nevyriausybės jaunimo organizacijos vadovo pareigas ir, tik tuo įsitikinus, atsakingos institucijos sprendimu leisti nepilnametį skirti juridinio asmens vadovu.

2.3. Jeigu įstatyminiu reguliavimu būtų siaurinama nepilnamečiam juridinio asmens vadovui suteikiamų įgaliojimų apimtis, Įstatymo projekte turėtų būti nustatyta pareiga juridinio asmens steigimo dokumentuose numatyti, kad atitinkamas funkcijas galėtų vykdyti kiti juridinio asmens valdymo organai ar darbuotojai, turintys visišką civilinį veiksnumą.

3. Įstatymo projekte vartojama sąvoka „jaunimo nevyriausybinių organizacija“ gali būti nevienodai aiškinama, nes aiškiai neapibrėžta, kurios nevyriausybinių organizacijos laikomos jaunimo nevyriausybėmis organizacijomis. Kadangi ši sąvoka nėra apibrėžta nei Įstatymo projekte, nei Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme, siūlytina Įstatymo projekte vartoti Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme nurodytą sąvoką „jaunimo organizacija“.

Teisingumo ministras